

verzorging.
der, sergeant

aagd, waar toch
in, ik ben sinds
rdeelen geweest,
ervantmoet, Wel
Kerken, Geeste-
maal een berder-
en meelevend,
ldel was.

moeting, en een
of aalmoezenier
al goede leiding
el op geen hoog

lijk Koninkrijk
en op een goede
ken, op de na-
en helpen kan,
dingen dan die,
geestelijke vader
ten terecht kunt
ij noodig, vooral
ig plaats of ge-
lingen te praten,
an behoefte ge-

unstige wending

woord van ds
van de synode
schrijver be-
unnen worden,
K. S.
t, een gevaar.

n de democratie
ik tegenover den
ng van het recht,

zijn terrein van
vaak met ver-
steeds dieper in
t oogenblik, wel-
of de staat —
eet zich er mee,
recht is onder-
sonstatiëren, dat
ling tot de rech-
klaar niet sterk
omdat toen Mr
id, die een rege-
in zijn werkplan
an verwezenlijkt

et dan ook in ge-
t naar de tijden
elkander afwis-
ven het recht te
ons huis, in onze
ven.

zijn wij overge-
ontwerp-Bedrijf-
het particuliere
id van den vrijen
een overtuigend
ik op deze zijde
naakt, treft men
ieve rechtspraak
de regering be-
ap in en buiten
bevoegdheid alle
igt, tot zelfs die

er het bestuurs-
n rechtsstaat te-

bevrijding is

K. S.

4. van Andel.

de classis Arn-
een rede door
Ve lezen:

Maar zijn stand-
teken en zegel
de beloften Gods,
deze wijze geen
inderdoop en den
sendoep, die aan
het toch wel om
g heil! En hierop
ok bij het sacra-
sprake van ver-
aar is het alleen

gebed ook de
de ooren en de
ren van onzen
ren daartegen
e te bezweren.
VAN HUIZEN.

de belofte Gods, die verzegeld wordt.

Zoo heeft ieder aanwezige het kunnen hooren.

Mag ik nu hieronder afschrijven één enkelen zin uit Artikel 33 van onze Nederlandsche Geloofsbelijdenis. Let wel: niet een zin uit Synode-uitspraken van 1905 of 1942. Maar een zin uit één van onze Formulieren van Eenigheid. Uit onze beproefde belijdenis dus! Het gaat in Artikel 33 over de Sacramenten. En dan lezen we: het zijn zichtbare waartekenen en zegelen van een inwendige en ONZIEMLIJKE zaak, door middel waarvan God in ons werkt door de kracht des Heiligen Geestes.

Ik wil er verder niets aan toevoegen. Laten degenen, die op die vergadering waren, eens rustig Artikel 33 van onze Nederlandsche Geloofsbelijdenis lezen en zich dan afvragen, hoe de bewering van Ds van Dijk daarmee te rijnen valt. Aan welke zijde is hier de afwijking van onze belijdenis?

Tot zoover ds van Andel.
Dat is toch wel heel erg kleingood. Natuurlijk begrijpt ieder welwillende dat het den 2en keer ging over dezelfde zaak als den 1en keer, n.l. over „inwendige a a n w e z i g e genade“; zooals dat heet.

Over die zaak heeft voorts ons blad herhaalde-lijk geschreven, ook in de rubriek van Adolphus Venator, en voorts in Kerkelijk Leven (zie ook de artikelen van ds H. J. Schilder in ons blad).

Klankendogmatiek-aforismen, — wat begint men er mee? Overigens heeft ds v. Andel het mis inzake dien doop der volwassenen.

K. S.

Dr J. H. Bavinck's kerstartikel.
In ons blad gaven we het kerstartikel van den zendingshoogleraar dr J. H. Bavinck weer en voor-
zagen het van eenige aantekeningen. Blijkbaar wordt het ook sommigen aan gindsche zijde te machtig. In het synodocratisch orgaan van de classis Barendrecht en Dordrecht schrijft ds J. M. Spier althans:

Ik vraag me af: is dat Gereformeerd of is het Vrij-zinnig? Of liever: het is voor mij geen vraag. Zoo kan een Vrijzinnige een Kerstmeditatie schrijven over het geheim, dat in ons sluimert en dat feitelijk de zin van het Kerstfeest is. En wat wil die „vreemde“ gestalte van Christus zeggen? Komt die op ons af in avondwinterstille onder de kale boomen van een gracht, of komt Hij naar ons toe in de Schriften en in de verkondiging van het evangelie in de kerk? Staaf Hij heusch in ieder menschen-leven door alle lange eeuwen heen? Maar waarom dan nog zending en evangelisatie? En dan dat Kerstfeest in den winter. Toen Christus geboren werd was het zeer waarschijnlijk geen winter, want de dieren waren 's nachts in het veld, de stallen leeg. Is dat tijdstip van de vleesch-wording des Woords een goddelijke vergissing geweest? En moeten we voor de jeugd critiekloos schrijven over daverende films en vroolijke danspartijtjes?

Heel de geest van dit artikel — ik zeg het met droefheid — is aan onze Geref. belijdenis gespend. En het is begrijpelijk, dat het in „vrijgemaakte“ kringen uiterst pijnlijk aandoet, dat zulk schrijven, dat tegen de geest van onze belijdenis in cardinale punten ingaat, geduld wordt, terwijl anderen ong, naar hun meening, futilie afwijkingen worden geschorst en afgezet.

In deze laatste woorden treft ds Spier dan nog niet eens de kern van deze bezwaren. Niet het feit dat men „om futilie afwijkingen“ ons uitwerpt is onze grief. We gelooven niet afgeweken te zijn in de zaken der z.g. procedure. Hetgeen ons verbijstert, is dat óók menschen als Bavinck d ú r v e n uitwerpen, terwijl de z a k e n z e l f h e n z ó o bitter weinig interesseeren, dat ze niet eens begrijpen, dat een artikel als dit op alle punten „aan den anderen kant“ van het gereformeerde ligt. Bavinck is de eenige niet.

K. S.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Assen, 2 Febr. 1946.

Hooggeachte Redacteur!

Met sympathie en volle instemming heb ik Uw artikel in de Reformatie van heden met als boven-schrift „De Christelijke Gereformeerde Kerk en wij“ gelezen.

Ook ondergeteekende hoopt van harte, dat deze urgente zaak op de eerstvolgende generale synode als een van de belangrijkste agendapunten zal worden behandeld.

Dat U schrijft, dat deze aangelegenheden uit de Kerken zelve moeten voortkomen is zeer juist. Persoonlijk ben ik dan ook overtuigd, dat deze samen-smeltingsgedachte sterk leeft in de gemeenten. Niet alleen in onze eigen gemeenten maar eveneens bij onze broeders en zusters van de Chr. Ger. Kerk. Zelfs zou ik de wenschelijkheid er aan willen toevoegen om ook contact te zoeken met de Gere-formeerden in de Herv. Kerk. Dat „zij allen een zijn“ moet ons niet met rust laten, althans niet eerder, dan dat wij in oprechtheid en eerlijkheid kunnen zeggen „het heeft niet aan ons gelegen“. Ik zal Uw woorden overnemen en zeggen: „De partij, die niet zoo willen, zou daarmee in de situatie van heden in het sectarisme vervallen“.

Ik wil dan ook eindigen met de vurige wensch en bede uit te spreken dat Apeldoorn en het echte „Kampen“ elkaar spoedig zullen vinden.

De liefde tot Christus dringt ons.

Met dank voor de plaatsing,

Uw br. in Chr.

O. OFFINGA.

Vaart Z Z-27 Assen.

N a s c h r i f t. Inzender zal het met ons eens zijn, dat het in den grond der zaak geen kwestie van Apeldoorn of Kampen is, maar van de Kerken.

Wat de Gereformeerden in de Herv. Kerk betreft, ook zij vragen onze aandacht; maar als wij het wel zien, dan is hun kerkelijk inzicht en hun direct kerkelijk verlangen van dien aard, dat een vruchtbaar contact met hen niet zoo spoedig te wachten is, als met de Chr. Geref. Kerk eventueel.

K. S.

BOEKBESPREKING

Dr K. Dijk, „Kerk en Politiek“. — T. Wever, Franeker, 1945.

Terwille van den uitgever, deze brochure van 61 blz., aankondigende, kunnen we kort zijn. Schr. zelf verklaart „wat van positief-christelijke zijde meermalen gezegd is, nog eens voor ons volk te willen herhalen“ (7). Dat is ook gebieden. Helaas komen allerlei gangbare vergissingen mee. „De kerk heet gebouwd op het terrein der religie“ (9); en dat is dan een „bijzonder gebied Gods, het gebied van religie en geloof“ (7). Zij „openbaart zich zichtbaar naar buiten“ (10); en ook dit dan weer op een „terrein van die openbaring“ (11); ze „openbaart voorts „zich“ óók buiten „het“ instituut in het christelijke leven“ (11). De pluriformiteit wordt natuurlijk geaccepteerd (13), al weet nog niemand, wat dat is bij een zich al of niet „openbarende“ grootheid.

Het tooverwoord „zich openbaren“ wordt hier ook op den staat toegepast (28); ook de staat heeft al een „insti-tu(t)aire openbaring“, net als de kerk (28). Nu gaat de kerk openbaar worden en haar arbeid verrichten op het „grondgebied van den staat“ (28). Het gebied der kerk evenwel is ook weer de gemeenschap der heiligen (29); dat van den staat is het terrein der burgerlijke gemeenschap (29). Wat „gemeenschap“ hier beteekent, weet ik niet. Voorts moeten we „den staat“ eerbiedigen (28).

Natuurlijk hooren we ook weer de bekende klanken van de kerk „als“ organisme (zooals de belijders zich organiseren in haar (1) politieke verenigingen en „als instituut“, het instituut moet dan het organisme controleeren, dat het zich niet in overmoed aan de rechten van het instituut vergrijpe; een kerk „als“ dit houdt dus zichzelf „als“ dat onder con-trole; wat maar goed is, mits het dan leidt tot het verloochenen van heel die onderscheiding (kerk ALS organisme etc.). Want als we nu ook eens gaan beginnen met den staat „als“ organisme te onderscheiden van den staat „als“ instituut? Het recht daartoe kan ons niemand meer ontzeggen (als n.l. de onderscheiding zelf recht van bestaan heeft inzake de kerk). In dat geval krijgen we den staat als instituut, con-troleur over den staat als organisme: het spel begint van voren af aan. En de menschen, die den staat als organisme vormen, vinden dan voor een deel zich ook weer terug in de kerk als organisme, benevens en nu vult u zelf maar in.

Vermelden we eindelijk nog, dat promptelijk ook de figuur der gemeene gratie weer op het appél verschijnt, dat kerk en staat beide dan ook nog in Gods herzeheppende genade in Christus hun uitgangspunt vinden, terwijl de staat dan ten overvloede in de gemeene gratie zijn oorsprong neemt, (snapt u het?) en dat de providentie een niet-bijzondere praedestinatie heet, — nu, dan is genoeg gezegd, om aan lezers, die in de laatste jaren hebben meeleefed, duidelijk te maken, dat wij met dit werkje niets weten aan te vangen, en — als we het woord „aanvangen“ serieus be-doelen — ditzelfde van iedereen gelooven. De afstand tusschen schrijver en ons (d.w.z. onze meelevende menschen) is te groot; we zijn wel heel snel van elkaar afgetrooid, synode of geen synode. Deze schrijver geeft tegenwoordig dogmatiek aan de studenten die aan de synodocratische pro-fessoren zich verbonden hebben. In één ruk is de klok terug-gezet, en — ze is van slag. Geen wonder dat de examenstof dogmatiek is herleid tot een klein beetje van wat er eerst was.

K. S.

Joachim Hess, organist en klokkenist te Gouda.

„Luister van het Orgel“

„Beschrijving van een nieuw en uitnemend orgel

in de St. Janskerk te Gouda.“

„Dispositiën der merkwaardigste Kerk-Orgelen.“

Dit drietal werkjes, daterend uit 1772-1774, heruitge-geven bij J. A. H. Wagenaar te Utrecht en verzorgd door Lambert Erné, mogen aangemerkt worden als voor orgelisten practisch, voor orgelbouwers leerzaam, voor orgel-historici onmisbaar en voor orgelbelangstellenden zeer lezenswaard.

Jan Zwart — herdruk, Fantasie „Een vaste Burg is onze God“ — Bureau van uitgave Nederlandsche Orgelmuziek, Zaandam.

Bij het vierde eeuwfeest der Hervorming, in 1917 zag Jan Zwart's Fantasie over het Lutherlied het licht en daar-mede het eerste boek der serie Nederlandsche Orgelmuziek, die weldra een vaste plaats op de orgellezenaars innam. Het tijdstip van de, deze maand te herdenken, 400sten sterf-dag van den Wittenberger Hervormer maakt de heruit-gave wel bijzonder actueel.

Moge de eere Gods en de stichting der gemeente er rijke-lijk mede gediend worden.

Zw. Jr.

GEREF. KERKEN.
(onderhoudende art. 31 K.O.)

DRIETAL: te Helpman: M. J. C. Blok te Onnen, H. Bouma te Nierzijl en J. Waagmeester te Murnerwoude.

TWEETAL te Delft: H. Bouma te Nierzijl en W. J. van Otterloo te Zuidhorn.

Te Rouveen: L. J. Goris te Emmen-Erfseideuveen en N. 't Hart te Wapenveld.

Te Bunschoten-Spakenburg (2e pred. pl.): A. Kuiper te Holwerd en W. Vreugdenhil te Langeslag.

Te Emmatil: F. Boonstra te Leens en K. Meima te Neele.

Te 's-Gravenhage-West: G. Th. Koopman te Hardenberg en W. G. Visser te Treebeck.

BEROEPEEN te Alblasserdam—Nieuw-Lekkerland: Cand. P. Lok te Delft.

Te Gorinchem: W. van Oene te Oud-Loosdrecht.

Te Dordrecht: G. T. Koopman te Hardenberg.

Te Rijnsburg—Valkenburg: J. v. d. Zwaag te Ambt-Vollenhove.

Te Delft: W. J. van Otterloo te Zuidhorn.

Te Mussel: Cand. M. Vrieze te Kampen.

Te Amsterdam-Zuid en te Nieuwer-Amstel: H. Vogel te Enschedé.

Te Bunschoten—Spakenburg (2e pred. pl.): W. Vreugden-hil te Langeslag.

Te Emmatil: K. Meima te Neele.

Te 's-Gravenhage-West: G. Th. Koopman te Hardenberg.

BEDANKT voor Assen: G. A. Hoekstra te Bedum.

Voor Drachten: G. Stam te 2e Exelöörmond.

Voor IJsselmuider: M. C. J. Boscha te Zuidbroek.

Voor Alblasserdam—N. Lekkerland (gecomb.), Hoek, Loppersum—Westerend (gecomb.)—en Overschild: cand. P. Lok te Delft.

Voor Baarn en Rotterdam—Charlois—Barendrecht (ge-comb.): O. W. Bouwsma te Breukelen.

Voor Heemse: S. Cnossen te Blokzijl.

Voor Krommenie: G. Hagens te Leeuwarden.

AANGENOMEN naar Surhuistervveen—Opende: P. van Dijk te Opende.

Naar Zaandam—Oostzaan: W. Verwoerd te Kockengen.

Naar Amersfoort (vac. Prof. B. Holwerda): J. A. Vink te Berckel en Rodenrijs.

Naar Zaamslag: cand. P. Lok te Delft.

AFSCHEID EN INTREDE.

VEENDAM. — Cand. J. Bos Jr deed hier intrede met 1

Joh. 2: 20 en 27, na bevestiging door Ds C. H. Lindeboom

van Kampen.

HAREN. — Ds M. C. J. Blok verbond zich aan de

Kerken van Onnen en Haren met Matth. 11: 28-30.

KOMMERZIJL, in combinatie met NIEZIJL. — Ds H.

Bouma verbond zich met 2 Cor. 5: 20.

HELPMAN. — Ds B. H. Brommer nam afscheid wegens

zijn vertrek naar Zwolle, met 1 Tim. 3: 20-21.

MUSSEL. — Ds J. Verlaar nam afscheid wegens zijn

vertrek naar Capelle a. d. IJssel, met Matth. 25: 13.

PEREMPTOIR EXAMEN.

De Classis Noord-Brabant—Limburg heeft Cand. N. J.

Moggré toegelaten tot den dienst des Woords en der Sacra-
menten.

ZAANDIJK. — Als Scriba van den Kerkeraad der

Geref. Kerk (art. 31) treedt op de heer N. Bottelier, Jac.

Honigstraat 6, Zaandijk.

KROMMENIE. — Afscheid Ds J. Keizer.

Het licht dezer wereld is reddend verschijnen; dat was de

centrale inhoud van de afscheidspredicatie, welke Ds J.

Keizer naar aanleiding van Luc. 2: 29-30 Zondag 10 Fe-

bruari uitsprak in de Geref. kerk (conform art. 31 K.O.)

te Krommenie. Wanneer een blik geslagen mag worden op

de drie en een half jaar, waarin geworfeld is om Gods

Woord vrij van menselijke bindingen te bewaren en veel

ambtelijke arbeid verricht is, dan moet dit bezien worden

als gestuwd en geleid door het feit, wat door Simeon am-
bteijk gezien en door Lucas doorgegeven is, n.l. de verschij-
ning der Zaligheid. Dat Licht geeft immer troost en kracht,
ook bij de weemoed van het scheiden.

Door ouderling Deldker is den naar Heemstede vertrekk-

enden berder en leeraar toegesproken namens den Kromme-
nieër Kerkeraad en door ouderling Mey van Zaandam na-
mens de classis. Nadat de gemeente Ds Keizer de bede uit

Psalm 121: 4 had toegezongen is nog het woord gevoerd

door den Doopsgezinden Predikant namens diens gemeente,

in welke kerkgebouw de kerk van Krommenie steeds gast-
vrij ontvangen is. Per 7 Maart hoopt de kerk van Krommenie

haar door den rechter toegelende kerkgebouw weer te be-
trekken.

Het gebouw der Doopsgezinde Gemeente was tot de laatste

plaats bezet.

GOES. — Het zielental der Geref. Kerk (art. 31) groeide

sedert het opnieuw institueeren van 40 tot 72 zielen. De

classis Axel wees Ds J. W. Smitt te Veere aan als consulent,

die reeds met de catechisaties is begonnen. Inmiddels is reeds

een gerecombineerde Jeugdvereniging opgericht, benevens een

knapen-meisjesvergadering.

EEN VERZOEK.

Wanneer dienaren des Woords, vroegere studen-

ten aan de Theologische Hoogeschool te Kampen,

nog in het bezit mochten zijn van Theodore-

tus' Graecarum affectionum Cu-

ratio, en dit werk mij zouden willen toezenden

en afstaan ten gebruike voor tegenwoordige studen-

ten, zou mij dit zeer aangenaam zijn.

Zij gelieven er den prijs dan bij op te geven.

Kampen, 13 Febr. 1946.

S. GRELDANUS.